

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi ile Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün 25 Kasım 2015 tarihinde İstanbul'da ortaklaşa düzenlediği 'Süreci Yeniden Rayına Oturtmak: Uluslararası Tecrübelerle Odaklanmak' konulu yuvarlak masa toplantısı rapor özeti

28 Kasım, İstanbul

Özet Rapor

Önsöz

Bu rapor, 28 Kasım 2015 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi ile Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün ortaklaşa gerçekleştirdiği yuvarlak masa toplantısında yürütülen tartışmaların bir derlemesidir. Yuvarlak masa toplantısının konusu, DPI'nın 3 Ekim 2015'te Ankara'da düzenlediği toplantı gibi, 'Süreci yeniden rayına oturtmak' başlığını taşımaktadır. Ankara'daki toplantıyı takiben aynı başlıkla İstanbul'da düzenlenen toplantı, daha önce Kuzey İrlanda ve Filipinler barış süreçleriyle ilgili konuları kapsayan tartışmanın devamı olarak, daha kapsamlı bir biçimde Kuzey İrlanda ve ek olarak Güney Afrika barış süreçlerine odaklanmıştır. Toplantı aynı zamanda, 1 Kasım genel seçimlerinin ardından farklı siyasal partilerin temsilcilerini, sivil toplum örgütü çalışanlarını, akademisyenleri ve medya mensuplarını bir araya getirerek katılımcılara uluslararası örnekler eşliğinde Türkiye bağlamında görüş alışverişinde bulunma şansı vermiştir.

Toplantı, Türkiye'de toplumsal tansiyonun yüksek ve Kürt sorununun çözümü noktasında karşılaşılan zorlukların yakıcı olduğu bir dönemde gerçekleştirilmiştir. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde bir araya gelen katılımcıların geri bildirimleri ve toplantı süresince katkı sundukları tartışma, sürecin 'yeniden rayına oturtulması' noktasında mevcut olasılıkların irdelenmesinin Türkiye için hayati bir önem arzettiğini ve bu alanda daha fazla değerlendirme ve dialoga ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir.

Toplantımız Chatham House Prensipleri çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Şeffaflık esası gereği, Kasım ayında İstanbul gerçekleştirilen toplantının ses kayıtlarının ve dökümlerinin tamamı kamuya açıktır. Bu konuda daha fazla bilgi almak için lütfen ccr@bilgi.edu.tr yahut info@democraticprogress.org adresi üzerinden bizlerle irtibata geçiniz.

28 Kasım İstanbul yuvarlak masa toplantısının konusu olan Güney Afrika ve İrlanda barış süreci örneklerine ilişkin, DPI tarafından hazırlanmış olan raporların bir örneğini bu raporun sonunda bulabilirsiniz. Çatışma çözümü ile ilgili diğer araştırma ve çalışma raporlarına DPI'nın internet sitesi www.democraticprogress.org adresinden ulaşabilirsiniz.

Bağlam: Tartışmanın Sürdürülmesi İhtiyacı

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi (ÇÇM) ile Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), 28 Kasım 2015 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde 'Sürecin yeniden rayına oturtulması' başlığı altında bir yuvarlak masa toplantısı düzenlemişlerdir. Bu çalışma, Türkiye'deki çözüm sürecinin farklı paydaşları tarafından çatışmayla ilişkili konulara ilişkin daha fazla diyalogun gerçekleştirilmesi için gerekli zeminin yaratılması noktasındaki çağrılar üzerine düzenlenmiştir. Bugün Türkiye'de farklı toplumsal kesimlerin bir araya gelerek, tabanda karşılaşılan önemli sorunlar hakkında karşılıklı görüş alışverişisinde bulunabileceği tarafsız bir platformun varlığına daha önce hiç olmadığı kadar çok ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu yuvarlak masa toplantısı, 3 Ekim 2015 tarihinde Ankara'da aynı konuyu ele alan toplantıda, katılımcıların konu etrafında daha fazla değerlendirme ve arayışa ihtiyaç duyduklarını dile getirmesinin üzerine ve akabinde gerçekleştirilmiştir. Ankara'da gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantısında Kuzey İrlanda ve Filipinler barış süreçleri farklı boyutlarıyla incelenmiş, özellikle bu süreçlerde karşılaşılan zorluklar ve sürecin hangi yollarla yeniden rayına oturtulduğu gibi konular detaylı olarak irdelenmiştir.

1 Kasım 2015 tarihinde yapılan ve erken genel seçimler sonrası AK Parti'nin Mecliste yeniden salt çoğunluğu elde etmesi sonrasında Kürt sorunu ve çözüm süreci konusunda ortaya çeşitli spekülasyonlar atılmıştır. Ülkedeki şiddet özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bütün hızıyla devam ederken, toplum içerisindeki kutuplaşma da doruğa ulaşmıştır. Bugün Kürt Sorunu, bir yandan Türkiye'deki iç siyasetin merkezinde yer alırken öte yandan ülkenin Ortadoğu ile ilişkileri ve uluslararası dış siyaseti açısından da gündemin üst sıralarında yer almaktadır. Suriye ve Türkiye'deki Kürt sorunlarının birbiriyle olan bağlantısı bugün artık iyice berraklaşmıştır ve barış sürecine dair Türkiye'de atılan adımların bu ilişkiyi göz ardı etmesi mümkün olmaktan çıkmıştır.

Süregelen 'kriz senaryosu'nu ve Türkiye'de çözüm sürecinin yaşadığı felç durumunu da dikkate alarak, İstanbul'da düzenlenen yuvarlak masa toplantısı benzer engellerle ve pürüzlerle karşılaşan ülke örneklerine ve bu ülkelerde 'süreci yeniden rayına oturtabilecek'

yöntemlere odaklanmıştır. Toplantı boyunca karşılaştırmalı uluslararası çatışma çözümü örnekleri ile demokratik geçiş süreçleri örneklerinin incelenme ve değerlendirilmesi yapılmış, süreçteki gerilemenin yanı sıra şiddet ve çatışmanın yeniden tırmanması, bölgesel dinamikler, süreci bozmak isteyen gruplar ve kutuplaşma gibi engellere rağmen sürecin yeniden rayına oturtulabildiği yöntem ve metotlar ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir.

İstanbul toplantısının diğer toplantılar gibi katılımcılara verdiği en önemli imkan ise çatışma çözümü alanında farklı örnekler odaklanırken, ele alınan ülke örneklerinin barış süreçlerinde bizzat görev almış uluslararası konuşmacılarla doğrudan tartışma fırsatı bulmuş olmalarıdır. Konuşmacılar Güney Afrika ve Kuzey İrlanda örnekleriyle ilgili deneyimlerini birinci elden detaylı olarak katılımcılarla paylaşmış, önemli roller üstlendikleri bu süreçlerde yaşanan zorlukları ve bu zorlukları aşma yöntemlerine dair deneyim ve görüşlerini ifade etmişlerdir. Karşılaştırmalı ülke örnekleri üzerinden çatışma çözümü tartışması yaparak katılımcılar, toplantıda konu edilen uluslararası örneklerin derinlemesine incelenmesi sayesinde, Türkiye’de karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmek için uyarlanabilecek deneyimleri tespit etme imkânı bulmuştur. Bu da yürütülen tartışmalar için sağlam bir zemin oluşturmuştur.

Yuvarlak Masa Toplantısı Katılımcıları İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde.

Katılımcılar

Yuvarlak masa toplantısına Türkiye içinden ve dışından aralarında milletvekilleri, siyasi partilerinin genel başkan yardımcıları; Akil İnsanlar Heyeti'nin bölge başkanları ve seçkin üyeleri; önde gelen gazeteciler ve medya şahsiyetleri; insan hakları savunucuları; sivil toplum örgütleri ve düşünce kuruluşlarının başkanları; oyuncu ve yazarlar gibi kamuoyuna mal olmuş tanınmış şahsiyetler; tanınmış akademisyenler ve sürece müdahil olan siyasi partilerin politikalarını belirleyen şahsiyetler ile danışmanların bulunduğu 58 kişi katılmıştır. Toplantıya ayrıca bazı uluslararası Büyükelçiler ve diplomatik konuklar da katılmıştır.

Çatışma Çözümü: Karşılaştırmalı Deneyimler ve Ortak Prensipler

İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi ile Demokratik Gelişim Enstitüsü temsilcileri katılımları için katılımcılara teşekkür ederek toplantıyı açmışlardır. Prof. Dr. Aslı Tunç İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi adına söz alırken DPI Direktör Yardımcısı Marta Welander ise DPI adına bir konuşma yapmıştır.

İst. Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi Müdürü Prof. Dr. Aslı Tunç

“Merkezimizin amacı, çatışmanın kaynağı ile Türkiye ve bölgedeki barış araştırmaları konularında çalışan akademik çevrelerin genişlemesini teşvik etmek ve görüş alışverişini geliştirmektir.” – Aslı Tunç

Demokratik Gelişim Enstitüsü Direktör Yardımcısı Marta Welander

“Türkiye’nin dört bir yanından ve uluslararası toplumdaki seçkin konukları burada bir arada görmekten dolayı memnuniyet duymaktayız” – Marta Welander

Akil İnsanlar Heyeti üyesi, Yenişafak Gazetesi köşe yazarı, gazeteci ve yazar Ali Bayramoğlu, yaptığı açılış konuşmasında Kürt Sorunu ve çözüm süreci bağlamında Türkiye’deki mevcut devlet ilişkileri hakkında genel bir değerlendirme yapmıştır. Ali Bayramoğlu DPI’nın ülke içindeki farklı kesim ve aktörler arasında dialog sağlama çabalarına değinerek, günümüzde buna duyulan ihtiyaca vurgu yapmıştır. Ali Bayramoğlu DPI tarafından gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantıları ve karşılaştırmalı çalışma ziyaretlerinin çatışma çözümü bağlamında kullanışlı olabilecek ‘araçlar’ sunduğunu, ulusal kamuoyunun yaşanan sorunlara ilişkin dikkatinin çekilmesinde ve kamuoyunun barışa hazırlanmasında önemli birer yöntem özelliğinde olduklarını ifade etmiştir.

Akil İnsanlar Heyeti üyesi, Yenişafak Gazetesi köşe yazarı ve DPI danışma kurulu üyesi gazeteci ve yazar Ali Bayramoğlu İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde düzenlenen yuvarlak masa toplantısı açılış konuşması sırasında katılımcılarına hitap ederken.

Ali Bayramoğlu konuşmasında ayrıca Türkiye'nin bugünkü siyasî ortamında beliren yeni meselere özel olarak yoğunlaşarak özellikle yönetim modelleri ve kimlik, Suriye çatışmasının Türkiye'nin siyasi dinamikleri ile barış sürecine olan etkilerine değinmiştir. Konuşmasında toplumun bütün kesimleri arasında birlikte yaşamının önemine vurgu yapan Ali Bayramoğlu, DPI tarafından yürütülen çalışmaları farklı toplumsal kesimleri bir araya getirebilecek önemli bir araç olarak tanımlamıştır.

"DPI tarafından gerçekleştirilen faaliyetler Türkiye'deki aktörlerin barışa hazırlanmaları için kullanışlı araçlar sağlıyor." Ali Bayramoğlu

Yuvarlak masa toplantısı iki oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir; Güney Afrika Hükümeti'nin Eski başmüzakerecisi ve Birleşik Demokratik Hareket'in kurucusu Roelf Meyer'in 'Zor zamanlarda daha fazla gayret sarfetmek- Güney Afrika' başlıklı sunumunu yaptığı ilk oturumda Güney Afrika'nın demokratik geçiş süreci deneyimi ele alınmıştır. Hayırlı Cuma

Anlaşması'nın imzalanmasında önemli bir rol oynayan İrlanda Eski Başbakanı Bertie Ahern'in 'İvmeyi korumak ve bozguncuları devre dışı bırakmak' başlıklı sunumunu yaptığı ikinci oturumda ise çatışma çözümü konusunda İrlanda deneyimi irdelenmiştir. Her iki oturumun moderatörlüğünü ise İstanbul Bilgi Üniversitesi eski rektörü Remzi Sanver yapmıştır.

Oturların moderatörlüğünü üstlenen İstanbul Bilgi Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Remzi Sanver katılımcılara hitap ederken

Kemerburgaz Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Anayasa Hukukçusu Prof. Dr. Sevtap Yokuş ise yuvarlak masa toplantısının kapanış konuşmasını yapmış, konuşmasında yuvarlak masa toplantısında yürütülen tartışmalarla ilgili izlenimlerini aktarmıştır. Prof. Dr. Yokuş, gün içinde tartışılan kilit konuları tekrar hatırlatırken aynı zamanda sürecin devam etmesinin önemi ile ortaya çıkan gerilimlere rağmen ivmenin sürdürülmesine olan ihtiyacının da altını çizmiştir. Toplantıda herhangi bir barış sürecine paralel olarak demokratikleşme sürecinin de yürütülmesi gerektiğine özellikle vurgu yapılmıştır

Kemerburgaz Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Anayasa Hukukçusu Prof. Dr. Sevtap Yokuş yuvarlak masa toplantısının kapanış konuşması sırasında katılımcılara izlenimlerini aktarıırken

“Umarım bu toplantı bundan sonraki ortak çalışma fırsatları için bir sıçrama tahtası olur.” –

Sevtap Yokuş

Uluslararası konuşmacılarla tartışılan konular arasında aktörler arasında güvenin inşasının önemi ve iyi niyetin çok az hissedildiği ya da hiç hissedilmediği zor zamanlarda her iki taraf açısından güven tesis edecek tedbirlerin alınmasının gerekliliği konuları da yer almıştır.

Güney Afrika’daki Soweto başkaldırısı da dahil sivil eylemin rolü de tartışılmıştır. Bu başkaldırının ardından ülke çapında beş yıl süren bir olağanüstü hal ilan edilmişti. Çatışmanın ekonomik etkileri bu bağlamda tartışılmıştır. Ayrıca zamanlama ya da düşmanlıkların sonlandırılması sürecinin başlayabilmesi için şartların olgunlaşması gerekliliği de tartışılmıştır.

Gayri resmi görüşmeler de toplantıda ele alınan bir diğer konu başlığını oluşturmuştur. Her iki konuşmacı da resmi müzakereler raydan çıkmış olsa da güvenin inşasının devam etmesi

için ve şiddetin yeniden tırmandığı en zor zamanlarda bile sürecin sürdürülebilmesi için gayri resmi görüşmelerin devam etmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Konuşmacılar tarafından bir sürecin gelişmesinde önemli bir etkiye sahip bir başka faktör olarak Liderlik tanımlanmıştır. Değişiklik yaratabilme ve yeni bir bakış açısı getirme açısından Güney Afrika örneğinde bu yetilere sahip FW de Klerk'in oynadığı rol tartışılmıştır. Kuzey İrlanda örneğinde ise yeni görevlerine aynı dönemde seçilmiş İrlanda ve Britanya Başbakanları (Bertie Ahern ve Tony Blair) arasındaki pozitif ilişki ile her iki ismin barış sürecine olan bağlılıklarının Hayırlı Cuma Anlaşması'nın yapılmasındaki yararlı etkisi anlatılmıştır.

Kapsayıcı olma ve sahiplenme konuları da detaylı olarak tartışılmış, özellikle de tüm siyasi partilerle toplumun tüm kesimlerinin barış sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmesinin önemi dile getirilmiştir. Roelf Meyer, Güney Afrika'da çözümün kapsayıcı olmasında bunun en önemli faktör olduğunu, kimsenin çözüme karşı çıkmadığını, zira herkesin çözümün bir parçası olduğunu ifade etmiştir. Bertie Ahern ise İrlanda sürecinde kapsamlı bir anlaşma sağlamak için Güney Afrika'nın kapsayıcılık modelinin esas alındığını anlatmıştır.

Konuşmacılar farklı yaklaşımlar üzerinden uluslararası üçüncü tarafların rolünü de tartışmışlardır. Meyer, Güney Afrika örneğinde üçüncü bir taraf sürece müdahil olmasa da uluslararası yaptırımların ve boykotların kayda değer bir uluslararası baskı oluşturması, değişimin sağlanması noktasında önemli bir rol oynamıştır açıklamasında bulunmuştur. Kuzey İrlanda barış süreci örneğinde ise Amerika Birleşik Devletleri'nin müdahil olması sürecin başarıya ulaşmasında önemli bir yere sahiptir. Özellikle görüşmelere başkanlık eden ve Mitchell Prensipleri olarak bilinen ve süreç için 'temel kuralları' oluşturan Senatör George Mitchell'in (Başkan Clinton'un özel temsilcisi) oynadığı rol çok önemlidir.

Demokratik değişimlerin sağlanması anlamında Anayasa reformunun gerekliliği de yuvarlak masa toplantısında tartışılan bir diğer konu olmuştur. Bunun yanı sıra siyasi mahkumların serbest bırakılması konusu da tartışılan konular arasında yer almıştır.

Güney Afrika deneyiminin kilit ilkeleri:

- Kalıcı bir barışın gerçekleştirilmesinde anayasa değişikliği ve demokratikleşme kilit role sahip olmuştur.
- Güney Afrika süreci boyunca karşılaşılan temel kriz noktaları: Şiddetin yeniden tırmanması, süreci bozmak isteyenlerin faaliyetlerinin ardından müzakerelerin rayından çıkması
- Uluslararası baskı ve ekonomik istikrarsızlığın değişim için şartların olgunlaşmasında oynadığı rol
- Süreçte gerilemeyle baş edebilmek açısından kapsayıcı olma ve tüm kesimlerce sürecin sahiplenilmesinin önemi
- Kalıcı bir barışın güvence altına alınması için demokratikleşme sürecine dayanan bir anayasal değişim ihtiyacı
- Şeffaflığın önemi, kamuoyunun katılımı ve danışma

Güney Afrika Hükümeti Eski Baş Müzakerecisi Roelf Meyer katılımcılara hitap ederken
"Gizli görüşmeler Mandela ile cezaevinde, diğer liderler ile de sürgünde kapalı kapılar
ardında başladı... Güven inşasının başlangıcı bu oldu" – Roelf Meyer

İrlanda deneyiminin kilit ilkeleri:

- Sürecin ilerleyerek devam edebilmesi için toplumun her kesiminin sürece dahil edildiğini hissetmesi gerekir- kamuoyuna danışma ve kamuoyunun katılımı kilit role sahiptir.
- Kullanılan dil (özellikle medya, hükümet ve diğerlerinin kullandığı) önemlidir. Dil, ortaya çıkan zorluklar karşısında ilerleme sağlanmasında ve dialogun sürdürülmesi konusunda gerçek bir etkiye sahiptir.
- Süreci bozmak isteyenlerin faaliyetleri karşısında nihai hedefi göz önünde tutmak, bu girişimlere öfkeyle ya da telaşla karşılık vermek yerine ileriye doğru mesafe almak daha önemlidir.
- Üçüncü taraflar raydan çıkmış bir süreci yeniden rayına oturtmak ve süreç için 'temel kurallar' koymak konusunda faydalı olabilir.
- Ortaya çıkan engeller karşısında süreci rayında tutabilmek için pratik adımlara ihtiyaç vardır (Senatör George Mitchell gibi üçüncü tarafı temsil eden bir aktör; zorlu zamanlar dahil olmak üzere gayri resmi kanallar üzerinden diyalogun sürdürülmesini sağlamıştır)
- Zamanlamanın önemi: Her iki tarafın da mevcut durumun tahammül edilemez olduğunu görmesi değişime yol açar.

İrlanda Eski Başbakanı Bertie Ahern katılımcılara hitap ederken

“Bir şeyi çözmeye çalışıyorsanız, mevcut durumun tahammül edilemez olduğuna dair geniş bir kabülün olması gereklidir” – Bertie Ahern

Diyalog ve görüş alışverişi için bir platform

Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinden ve siyasi geleneklerinde gelen katılımcılar Güney Afrika ve İrlanda deneyimleri çerçevesinde işaret edilen konularla Türkiye'deki mevcut durum arasında paralellikler tespit etmişler, özellikle silahsızlanma, yönetim, süreci bozmak isteyenlerin etkisi, zamanlama ve sürecin koreografisi gibi konulara vurgu yapmışlardır.

İstanbul'da düzenlenen yuvarlak masa toplantısıyla katılımcılara Güney Afrika ve İrlanda çatışma çözümü tecrübelerinin birinci elden aktarılması ve yoğunlaşmış bir diyalog için gerekli platformun oluşturulması amaçlanmıştır. Katılımcılar Türkiye'de Kürt sorunu bağlamındaki çözüm süreci açısından diyalog ve çözüm arayışı çabalarına her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulan bir dönemde gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantısı hakkında olumlu geri bildirimlerde bulunmuşlardır.

“DPI ziyaretleri sırasında edindiğimiz bütün deneyimler Türkiye'de olumlu adımların atılması için gerekli zemininin hazırlanmasında çok etkili olmuştur – Ali Bayramoğlu

Katılımcılar, birçok ilgili alana işaret ettikleri, özellikle zorlu zamanlarda bir sürecin rayına yeniden nasıl oturtulabileceğini gösterdiği için Güney Afrika ve İrlanda örneklerini zihin açıcı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Toplantı ayrıca Türkiye toplumunun farklı kesimlerinden grupların ve bireylerin ülkenin çok çeşitli sorunlarla yüzyüze kaldığı zorlu bir dönemde bir araya gelmelerine ve ülkenin karşı karşıya kaldığı meseleleri değerlendirmeleri için bir fırsat olarak tanımlanmıştır. Toplantının katılımcıları toplantı aracılığıyla edindikleri deneyimleri camiaları veya seçmenleriyle paylaşma niyetinde olduklarını dile getirmişlerdir.

Katılımcılardan sosyal medya platformlarını aktif olarak kullananlar, gün içerisinde uluslararası konuşmacıların anlatımlarından öğrendikleri bilgileri takipçileriyle paylaşmışlardır.

Katılımcılar yuvarlak masa toplantısının ardından önümüzdeki dönemde benzer etkinliklerin yapılması yönünde taleplerini bildirmişlerdir. İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları ve Araştırmaları Merkezi ve DPI, 2016 yılı faaliyetlerinde, İstanbul'da ele alınan konuların devamını getirme amacındadır.

İçindekiler: Ekler

Ek 1: Yuvarlak Masa Toplantısı Katılımcıları

Ek 2: Güney Afrika'da Apartheid Sonrası Uzlaşma ve Birlikte Yaşam: Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti Raporu

Ek 3: Hayırlı Cuma Anlaşması: Genel Bakış

Türkiye'den Katılımcılar

İsim	Konum	Mensubiyet
Abdulkadir Akil	Müşteşar	Kamu Düzeni ve Güvenliği Müşteşarlığı
Abdullah Demirbaş	Eski Belediye Başkanı	Diyarbakir Sur İlçesi Belediyesi
Abdurrahman Kurt	Eski Milletvekili	AK Parti
Adnan Boynukara	Milletvekili	AK Parti
Ahmet Faruk Ünsal	Başkan Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	MAZLUMDER
Ali Bayramoğlu	Köşe Yazarı Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	Yeni Şafak Gazetesi
Aslı Tunç	Müdür	İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Uygulama ve Araştırma Merkezi
Ayhan Bilgen	Milletvekili	HDP
Ayla Akat	Eski Milletvekili Başkan	HDP Özgür Kadın Kongresi
Bejan Matur	Şair	
Bekir Ağırdir	Genel Müdür	KONDA Kamuoyu Araştırmaları ve Danışmanlık Şirketi
Erol Katırcıoğlu	Köşe Yazarı Akademisyen	Özgür Gündem Gazetesi
Fatima Betül Sayan	Milletvekili Dışilişkiler Komisyonu Başkanı	AK Parti
Fazıl Hüsnü Erdem	Hukuk Profesörü Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	Dicle Üniversitesi
Hatip Dicle	Eski Milletvekili Eşbaşkan	HDP Demokratik Toplum Kongresi
Kadir İnanır	Oyuncu Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	
Kenan Çayır	Sosyoloji Bölüm Başkanı Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü	İstanbul Bilgi Üniversitesi
Kezban Hatemi	Hukukçu Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	
Koray Özdil	Kıdemli Uzman	TESEV
Melda Onur	Eski Milletvekili	CHP
Murat Akıncılar	Genel Koordinatör	DİSA
Murat Aktaş	Akademisyen	Muş Alpaslan Üniversitesi
Muhammad Affan	Uzman	Al Sharq Forumu
Nazan Haydari Pakkan	Yardımcı Direktör	İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma

		Çözümü Uygulama ve Araştırma Merkezi
Nazmi Gür	Eski Milletvekili	HDP
Necdet İpekyüz	Kurucu Üye Yönetim Kurulu Üyesi	Türkiye İnsan Hakları Vakfı DİSA
Nesrin Uçarlar	Akademisyen	
Nurettin Yaşar	Milletvekili	AK Parti
Oral Çalışlar	Gazeteci Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	Radikal Gazetesi
Ömer Gergerlioğlu	Sözcü	Kocaeli Barış Platformu
Özge Genç	Araştırmalar ve Programlar Direktörü	PODEM
Öztürk Türkdogan	Genel Başkan	İnsan Hakları Derneği (İHD)
Remzi Sanver	Eski Rektör Kurucu Üye	İstanbul Bilgi Üniversitesi İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Uygulama ve Araştırma Merkezi
Serdar Bülent Yılmaz	Başkan	Özgür-Der Diyarbakır Şubesi
Sevtap Yokuş	Hukuk Profesörü	Kemerburgaz Üniversitesi
Şah İsmail Bedirhanoğlu	Başkan	DOGÜNSİFED
Turgut Tarhanlı	Hukuk Fakültesi Dekanı	İstanbul Bilgi Üniversitesi
Vahap Çoşkun	Akademisyen Akil İnsanlar Heyeti Üyesi Köşe Yazarı	Dicle Üniversitesi Yeniyüzyıl Gazetesi
Yıldız Ramazanoğlu	Yazar & Köşe Yazarı	Serbestiyet
Yılmaz Ensaroğlu	Akil İnsanlar Heyeti Üyesi	
Zekeriya Soydaş	Üye	İzmit Barış Platformu

Uluslararası Konuklar

İsim	Konum	Mensubiyet
Govert W Visser	Müşavir – Politik İşler	Hollanda Kraliyeti Büyükelçiliği
Ertan Keskinsoy	Siyasi İşler Departmanı	Hollanda Kraliyeti Büyükelçiliği
Ambassador Brendan Ward	Büyükelçi	İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçiliği
Sondre Bjotveit	Başkâtip	Norveç Büyükelçiliği
Didier Chassot	Misyonlar Bölümü Başkan Vekili	İsviçre Büyükelçiliği
Jonathan Passmoor	Başkâtip	Güney Afrika Büyükelçiliği
Alfred Le Prevost	Siyasi İşler Memuru	Birleşik Krallık Büyükelçiliği
Hanne Melfald	Program Müdürü	İnsani Diyalog Merkezi

Ek 2: Güney Afrika'da Apartheid sonrası Uzlaşma ve Birlikte Yaşam: Karşılaştırmalı Çalışma Ziyareti Raporu

Ek 3: Hayırlı Cuma Anlaşması: Genel Bakış